

LA LLOGATERA DE WILDFELL HALL
Anne Brontë
Traducció:
Joan Antoni Cerrato
Editorial: El Gall Editor
Pollença, 2014
Pàgines: 636
Preu: 28 euros

CRANFORD
Elizabeth Gaskell
Traducció:
Victòria Alzina
Editorial: Adesiara
Martorell, 2013
Pàgines: 264
Preu: 20 euros

Dones angleses

Amb poc temps de diferència han estat publicades dues novel·les clàssiques angleses que mai no havien estat traduïdes al català. Alguna cosa està canviant en el nostre mercat, tot i que queda molt de camí per recuperar en aquest sentit

Quan dos editors coincideixen, gairebé en un mateix moment, a publicar sengles obres clàssiques de mèrit mai traduïdes prèviament al català, no podem més que felicitar-nos-en: les llacunes que seguim tenint en aquest aspecte són tan profundes com –per expressar-ho amb suavitat– preocupants. Sobretot si a la llista de buits pendents hi afegim aquelles obres que tenen una traducció (almenys) discutible i que, per tant, podem considerar com a mig inèdites.

L'interès s'acreaix en gran mesura si es dona la circumstància que els dos llibres veieren originàriament la llum al mateix país l'un darrere l'altre (el primer el 1848; el segon, el 1853), i presenten una òbvia similitud ambiental i temàtica (la vida, principalment femenina, en una província rural anglesa). I la

casualitat esdevé notícia quan sabem el lligam entre les dues dones que els escrigueren: Gaskell fou l'autora de la millor biografia de Charlotte Brontë (*The life of Charlotte Brontë*), on parla sobre la seva germana petita i comenta que l'obra que tractem en primer lloc: “fou dolorosament discordant per a algú que havia decidit protegir-se de tot menys de les idees pacífiques i religioses”.

Amb *La llogatera de Wildfell Hall*, Anne Brontë evidencià que la més petita de les germanes no era la que atresorava menor talent. No tan sols assolí un gran èxit en el seu temps sinó que, tal com remarca al pròleg el seu traductor, Joan Antoni Cerrato, “ha resistit [...] l'inclement pas del temps”.

Si ho ha fet segurament no ha estat per la seva estructura un xic enrevesada i poc creïble –podria un narrador explicar una histò-

ria tan extensa mitjançant cartes, sobretot quan inclou un diari íntim que ocupa més de la meitat de l'obra?–, ni per la seva excessiva patina moralista –“Vaig atènyer d'allunyar-lo de la completa submissió d'aquest detestable vici, tan nociu en els seus avanços, tan inexorable en la seva tirania, tan desastrós en tots els seus efectes”– que trasllueix més del compte l'objectiu del llibre –“No tan sols vull entretenir, sinó també beneficiar”– sinó per l'actualitat del tema que tracta (la llibertat de la dona) com per l'absoluta modernitat de la seva escriptura.

Al contrari del que era habitual en la seva època, l'autora ens lliura una literatura directa, neta i clara –“Com més senzillament i natural ho faci, millor”– alliberada de preciosismes i de floritures innecessàries, que defuig el perfeccionisme –“L'execució va ser

‘Cranford’ va ser adaptada com a sèrie de televisió el 2007 / BBC

xiblement sotmeses als seus pares per caure en l'atzarós despotisme d'uns marits que, com a amos i senyors del seu castell, disposen d'elles com si fossin una propietat més. Sense cap possibilitat d'alliberar-se del seu Minotaure particular –que es lliuren obertament i desacomplexada a les habituals (i socialment acceptades) disbauxes masculines: altres dones, el joc i l'alcohol...–, elles resten closes al seu envilidor laberint d'esposes: “Els somriures i les llàgrimes són iguals per a mi”; “Si sóc jove en anys, sóc vella en patiments.”

Obligades a “consagrar tota la [s]eva vida [...] a la tristor i el lament inútil”, a (mal)viure sepultades en les seves “solitari[es] alcov[es]”. I, si proven de trencar el seu inexorable destí femení, si, en la seva eterna “batalla entre el deure i la inclinació”, malden per aconseguir un alçament de llum en la tenebra que els permeti, almenys, abandonar les seves masmorres matrimonials, seran immediatament titllades d'immorals, privades dels seus esquifits drets i bandejades d'una societat hipòcrita, on les aparences ho són i ho compten tot: “Són els fets, i no les paraules, els que han de guanyar-te el meu afecte i la meua estima.”

Una societat que si ja esdevé prou asfixiant en les ciutats, en els petits nuclis rurals aïllats –allí on “L'arribada d'una estranya suposa una contribució inapreciable a les nostres esgotades fonts de diversió” – converteixen les seves vida en inferns terrenals.

Més optimista, més sorneguera

Per la seva banda, Elizabeth Gaskell ens presenta amb el seu *Cranford* una nova visió, una mica més optimista però, per damunt de tot, més sorneguera, d'aquesta societat rural enquistada i endarrerida, sense objectius o ambicions, on l'existència es limita a un tan simple com sense sentit passar –o, estar més que no pas a un ésser.

Si en la novel·la de Brontë els homes frueixen i les dones pateixen, en aquesta les dones s'avorriuen –“l'ensopiment [de] l'adorable vila” – i els homes s'esvaeixen: “Cranford està en poder de les amazones. [...] Si un matrimoni arriba al poble i s'hi instal·la, el senyor desapareix d'una manera o altra.” És un món de dones per a les dones, on s'han persuadit les unes a les altres que “ser home era ordinari, la qual cosa és gairebé el pitjor crim possible, atès que ordinari [és] un mot terrible a Cranford”. Un món on “Un home [...] fa tanta nosa!”, que gairebé ni tan sols mereix ser objecte de comentari o crítica.

Amarada d'una fina capa d'humor enginyós i intel·ligent, que ens adverteix de la necessitat de prevenir-nos contra la voluntat de transcendència d'alguns autors que confonen seriositat amb pregonesa –“Es va dreçar amb dignitat i només va replicar [...] «Prefereixo el doctor Johnson al senyor Boz (per Dickens)»” –, l'autora, deixant igualment de banda els detalls físics superflus, per destacar els mentals, morals i psicològics que el conformen i determinen, descriu el poble amb una precisió magnífica.

Cranford és una vila letàrgica, uniformitzada i constreta severament a “tot de regles” immutables, on tothom es coneix perfectament –“sabia, i nosaltres sabíem, i ella sabia que sabíem, i nosaltres sabíem que ella sabia que sabíem” –, on la rutina esdevé norma –“no es parlava mai de cap tema interessant. Ens limitàvem a frases curtes sobre trivialitats”; “a les velles de la vila els calia alguna cosa de què parlar” –, on tot continua “si fa no fa com sempre”, on la més nímia novetat és considerada una gran fita: “L'esdeveniment principal era que [...] havia comprat una catifa nova per a la sala d'estar”.

Cranford és una vila letàrgica i constreta a “tot de regles”

També aquesta novel·la flaqueja un poc en l'estructura: tal com assenyala la traductora, Victòria Alsina, és el seu “origen episòdic [...] el que explica alguna de les desigualtats” en “capítols de l'1 al 6, que són molt autònoms”. En els seus compassos inicials l'obra presenta tot un seguit d'interessants *Escenes de la vida a províncies* –per emprar l'escaient títol de les creacions autobiogràfiques de J.M. Coetzee– però sense un nexe d'unió clar o definit, que no es consolidarà fins ben entrat el novè, en la figura inoblidable de la senyoreta Matty Jenkyns.

Gaskell té una delicadesa i una sensibilitat exquisides, que trasllada literàriament a personatges com aquest: indecís –“sempre convençuda per l'últim que parlava” – i dicotòmic, marcat a foc per l'absència present de la seva germana –“de tant en tant s'aventurava a donar una opinió pròpia; però reaccionava de seguida i [...], perquè la Deborah opinava d'una altra manera” –, que arriba a estimar amb calidesa, malgrat (o potser per) la seva pueril i gens raonada inflexibilitat: “No hi ha ningú a qui pugui perjudicar el que jo faci. Estic disposada a fer qualsevol cosa que sigui correcta i honrada.”

Humor punyent i sarcàstic

Amb tot, el més destacable de *Cranford* és el seu humor “punyent i sarcàstic”, sorneguer, iconoclasta, d'arrel dickensiana –o, més concretament, pickwickiana–, que ho posa tot en qüestió i tot ho passa pel seu tamís càustic i demolidor, que sotmet a la lupa caricaturesca de la seva ironia les envilidores insensateses de la societat on viu: “La porcellana era delicadíssima; la safata, antiquíssima; el pa amb mantega, primíssim, i els terrossos de sucre, petitíssims.”

En conclusió, si voleu submergir-vos en un parell de llibres de dones que saberen convertir la vida en literatura, i la literatura en vida –i que, potser, canviaran una mica la vostra–, ja sabeu on trobar-los. *

perfecta, però freturava de sentiment” –, reduint al mínim les descripcions, que sovint aporten tan poc –“Foren descrits amb una claredat i precisió que superà la meua curiositat” –, per centrar-se en la trama i en els personatges –en la cosa mateixa, per expressar-ho en termes platònics.

Tant dels principals –un home que estima i sap estimar; un que ni estima ni vol saber-ne (“Estàs segura que [...] es mereix tot l'amor que li prodigues”); i una dona que en sap, pe-

Anne Brontë ens lliura una literatura directa, neta i clara

rò no vol estimar de nou (“Estic segura que mai no tornaré a casar-me”; “Quan del meu jo més elevat i millor continua encara sense estar casat... condemnat a endurir-se i agrir-se en la fosca ombra de la solitud o a degenerar-se i a marcir-se” – com dels que els envolten, ancorats en un món hostil i inamovible, on les antiquades convencions constrenyen l'existència fins a l'anorreament.

Sobretot la de les dones, condemnades a la submissió i la subsidiarietat per la seva sola condició femenina, que deixen d'estar infle-

S

Són un parell de llibres de dones que van saber convertir la vida en literatura i la literatura en vida

Reportatge